OLIY TA'LIMDA O'QITISH USULLARINING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI TO'G'RISIDA

Primova Durdona Faxriddin qizi

Bozorboyeva Nilufar

Chirchiq davlat pedagogika universiteti 4-kurs talabalari

Elektron pochta: bozorboyevanilufar49@gmail.com telefon: 99894 406 7930

Annotatsiya. Ushbu maqolada oliy ta'limni rivojlantirishning asosiy zamonaviy tendensiyalari to'g'risida fikrlar bayon qilingan. Oliy ta'lim tendensiyalarini o'rganish sohasidagi etakchi olimlarning aniq qarashlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: kredit-modul, tendensiyalar, globallashuv, integratsiya, masofaviy ta'lim

Аннотация. В данной статье представлены взгляды на основные современны е тенденции развития высшего образования. Проанализированы конкретные мнения ведущих ученых в области изучения тенденций в высшем образовании.

Ключевые слова: кредитный модуль, тенденции, глобализация, интеграция, дистанционное обучение.

Abstract. This article presents the main modern trends in the development of high er education. The specific views of leading scholars in the field of studying trends i n higher education are analyzed.

Keywords: credit module, trends, globalization, integration, distance learning.

KIRISH

Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimini xalqaro ta'lim maydoniga integratsiyasini amalga oshirishi hozirgi globallashuv jarayonida muhim hisoblanadi. Xalqaro ta'lim maydoniga integratsiyalashish orqali ilmiy salohiyatni kuchaytirish va innovatsiyalarni rivojlantirish mamlakatning kelajagini belgilashda katta ahamiyat kasb etadi. Davlatimiz xalqaro ta'lim standartlarini qabul qilish orqali o'z o'rnini mustahkamlashga intilmoqda.

Bu borada rivojlangan davlatlarning ta'lim tizimi chuqur o'rganilib samarali jihatlari muhokama qilinmoqda. Mamlakatimiz ilm-fanini yanada rivojlantirishda yoshlar muammosiga yechim izlash beqiyos o'rin tutadi. 20 millionga yaqin yoshlari bor.

ADABIYOT TAHLILI VA METODOLOGIYA

O‘zbekiston ana shunday katta va yangi avlod, Yangi Uyg’onish davriga poydevor qo’yish arafasida. “Umuman olganda, uyg‘onish davri tushunchasini fanda ilk bor italyan gumanistlari qo‘llashgan. Lekin haqiqat shuki, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining so‘zlaridan bu so‘zni eshitib, uning jasorati va qudratiga alohida qoyil qoladi va yoshlar zimmasiga mas’uliyat yuklaydi. Davlatimiz rahbari rahnamoligida amalga oshirilayotgan strategik sa’y-harakatlar jamiyatimiz taraqqiyotiga befarq bo‘lmagan har bir insonni Uchinchi Uyg‘onish davri poydevoriga aylanishga undaydi. Keyingi yillarda O‘zbekis tonda bir necha o‘nlab yangi oliy o‘quv yurtlari tashkil etildi. Asos solingan. Shuningdek, 2020-2021 o‘quv yilidan boshlab yana bir yangi tizim joriy etildi: farovon oilalarda voyaga yetayotgan qizlarimizning ta’lim olishi uchun 940 nafar davlat granti asosida ular uchun oliy ta’lim muassasalariga qo‘shimcha o‘rinlar ajratildi. Kengaytirish maqsadida muassasalar. Bu o‘quv yilida bu raqamlar ikki barobar ortadi. Kutilgan bu o‘zgarishlar iste’dod sohiblarining intilishlarining ro‘yobga chiqishi, faolligining ijtimoiy yuksalishi, ularning hayotda munosib o‘rin egallashi uchun muhim poydevordir! B. Yo‘ldoshev o‘zbek pedagog olimi “Ta’lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash talabalarning mustaqil fikrlashi va ijodiy faoliyatini rivojlantiradi ” – deya aytib o‘tgan .

MUHOKAMA

Ayni paytda 2020-yilda Global innovatsiyalar indeksi reytingida yetakchilik qilayotgan davlatlar, shuningdek, respublikamizga qo‘shni bo‘lgan boshqa bir qator iqtisodiyotlar erishilgan natijalarni taqdim etmoqda. Shveysariya 1-o‘rin, Rossiya 47-o‘rin, Qozog‘iston 77-o‘rin, Qirg‘iziston 94-o‘rin, Tojikiston 109-o‘rin. Shu o‘rinda muhtaram prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning “Taraqqiyotga erishish uchun raqamli bilimlar va zamonaviy axborot texnologiyalarini egallashimiz zarur” - degan gaplarini aytib o‘tishimiz lozim . Ma’lumki, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5544-son “2019- 2021-yillar. “O‘zbekiston Respublikasini innovatsion rivojlantirish strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmonning asosiy vazifalaridan biri 2030 yilgacha respublikamizni global miqyosda rivojlantirishdan iborat. Belgilangan innovatsiyalar indeksi reytingida eng yaxshi 50 davlat qatoriga kirish.

2020-yil yakunida esa “Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim jarayonini tashkil etish bilan bog‘liq tizimni takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi Vazirlar Mahkamasining 824-son qarori tasdiqlandi. Unga ko‘ra oliy ta’lim muassasalarida o‘quv jarayoniga Kredit to‘plash va ko‘chirishning Yevropa tizimi (European Credit Transfer and Accumulation System — ECTS) asosida ta’limning kredit-modul tizimini joriy etish tartibi belgilandi. Natijada, bakalavriat ta’lim yo‘nalishlari va magistratura mutaxassisliklarining malaka talablari, o‘quv rejasi va fan dasturlari takomillashtirildi, oliy ta’lim muassasasida 3 yil ishlab berishni nazarda tutuvchi shartnomani rasmiylashtirgan holda professor-o‘qituvchilarni nufuzli xorijiy oliy ta’lim tashkilotlari va ilmiy muassasalarda stajirovka o‘tashi va malaka oshirishi, 5 yil ishlab berishni nazarda tutuvchi shartnomani rasmiylashtirgan holda o‘qituvchilarni nufuzli xorijiy

Oliy ta’lim tashkilotlari va ilmiy muassasalarning doktorantura dasturlari asosida o‘qitish tartibi ishlab chiqildi. Auditoriya mashg‘ulotlari, ilmiy loyihalar, mustaqil ta’lim, ishlab chiqarish amaliyoti va boshqa ta’lim elementlaridan iborat ta’lim dasturlari takomillashtirildi, mahalliy va xorijiy yangi avlod adabiyotlariga tayangan holda fanlar katalogi bo‘yicha namunaviy fan

dasturlari yaratildi, kreditlarni tan olish va ko‘chirib o‘tkazishga, akademik mobillikka ruxsat berildi. Talaba bakalavriatda o‘qish muddati kamida 3 yil bo‘lganda 180 kredit, o‘qish muddati kamida 4 yil bo‘lganda 240 kredit to‘plashi zarurligi, magistraturada o‘qish muddati kamida 1 yil bo‘lganda 60 kredit, o‘qish muddati kamida 2 yil bo‘lganda 120 kredit to‘plashi talabi belgilandi.

NATIJA

Har bir oliy ta’lim muassasasi vazifasi sifatida xorijdagi yetakchi turdosh ilmiy-ta’lim muassasalari bilan istiqbolli hamkorlik aloqalarini o‘rnatish, o‘quv jarayoniga xalqaro ta’lim standartlariga asoslangan eng zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng joriy etib ilmiy pedagogik faoliyatga chet elning yuqori malakali professor-o‘qituvchilari va olimlarini jalb etish, yangi avlod o‘quv qo‘llanmalarini yaratish va oliy ta’lim tizimiga keng tadbiq etib zamonaviy o‘quv-metodik va ilmiy adabiyotlar bilan ta’minlash belgilandi. Shu tariqa kredit-modul tizimini joriy etish orqali mamlakatimiz oliy ta’lim muassasalarida Boloniya jarayoniga oid mushtarak jihatlar ham vujudga keldi. Jumladan, integratsiya, ta’limning uch bosqichli tizimi, doktorantura bo‘yicha yangi tizim, ta’lim, fan va ishlab chiqarish integratsiyasi, hamkorlikni rag‘batlantirish, ilmiy loyihalarni qo‘llab-quvvatlash, kadr iste’molchilari bilan aloqani o‘rnatish orqali bitiruvchilarni ish bilan ta’minlash, OTM lar reyting tizimi va boshqalar.

XULOSA

Hozirgi kunga kelib oliy ta’lim muassasalarida orttirilgan tajribalar asosida zamonaviy ta’lim metodlaridan foydalanib kelinmoqda. Jumladan, raqamli platformalar orqali masofaviy, onlayn mashg‘ulotlar ham olib borilmoqda. Bu o‘z navbatida ma’lumotlarni bepul ulashish, ta’lim xizmatlarining importi va eksportini rag‘batlantirish, ta’lim innovatsiyalarini joriy etishga ko‘maklashish, axborot texnologiyalari samarali rivojlanishiga imkon beradigan ta’lim shakllari va usullaridan foydalanishga olib keladi. Bir so‘z bilan aytganda, mamlakatimiz oliy ta’lim rivojlanishining zamonaviy tendensiyasi rivojlangan davlatlar ta’lim tizimi yutuqlarini o‘zida mujassam etgan, bozor iqtisodiyoti davrida raqobatbardosh va ish beruvchi tashkilotlarning talablariga javob beraoladigan kadrlarni yetkazib kelgusi avlodga barcha imkoniyatlarni yaratib beruvchi o‘z milliy tizimini yaratishdan iborat.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. «Привлечение молодежи в сферу науки и поддержка их инициатив о м ерах по совершенствованию системы» Республики Узбекистан Решение Президента. https://lex.uz/docs/-4571490
2. «Развитие системы высшего образования Республики Узбекистан до 2030 года» Указ Президента Республики Узбекистан об утверждении концепции.
3. Jumanov F. Oliy ta’lim tizimini transformatsiyalash va istiqbolli yo‘nalishlar. “Yangi O‘zbekistonda oliy ta’lim muassasalarini tizimli rivojlantirish va tashkiliy boshqaruvni takomillashtirish muammolari”, konferensiya. 97-99, 2023.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktyabrdagi ““Raqamli O‘zbekiston–2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” Gi PF-6079-son Farmoni.

5. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrdagi “Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim jarayonini tashkil etish bilan bog‘liq tizimni takomillashtirish choratadbirlari to‘g‘risida” gi 824-son Qarori.
6. Болонская декларация “О Европейском регионе высшего образования”. Г. Болонья, Италия. 1999.
7. Каримов Т. Х. Технологическое и Социальное Предпринимательство. Министерство науки и высшего образования Российская Федерация ФГБ ОУ ВО «Удмуртский государственный университет» Институт Экономики и упра вления технологическое и социальное Предпринимательство. Материалы международной научно-практической конференции 24.11.2022 года